

① श्रीरामचंद्राय नमः॥ परथे गंगा उतरोन॥ कैलें स्नान संध्यात
 पण॥ आजि चिवस्ति प्रयाग स्थान॥ ह्मणौ न निशान त्राहाटि
 ली॥ १॥ रथ गज वाजि वीर श्रेणि॥ चालतां नु परे मार्ग धरणी॥
 पुढा देखिली त्रिवेणि॥ देत गज नि सांगति॥ २॥ देखोन त्रि
 वेणि दर्शनि॥ परथ आजि पै शत्रुघ्न॥ दोघिं घातलें लोटां
 गण॥ सजुनिया पाद त्राण चरण चालि रिघालें॥ ३॥ वशि
 ष्ठादि ऋषेश्वर॥ चरणी चालि सत्वर॥ देखोन त्रिवेणि चे
 तीर॥ जय जय कारति हि केलें॥ ४॥ देउन लक्ष लक्ष गोदा
 न॥ परथ शत्रुघ्न कैलें स्नान॥ तीर्थ श्राद्ध पिंड दान॥ पितृ
 तर्पण तिहि केलें॥ ५॥ तीर्थ उपवास मुंडण॥ राया सिना
 हि हे बंधन॥ वशिष्ठ सद्गुरु सजान॥ तीर्थ विधान लोक रवि

मागसाये निवे मन ॥ तै सें वाट विले धन ॥ सुखिके ले तीर्थ ब्राह्म
ण ॥ दिन जन सुखी के ले ॥ ७ ॥ द्रव्य वाटि तां शरथ ॥ मागति जा
लिकुत कृतार्थ ॥ सुखी के ले तीर्थ समस्त ॥ श्रीरघुनाथ मज गे
टो ॥ ८ ॥ द्विज बोलति दिजा पासि ॥ श्रीराम आला हाता तीर्थ सि
निः शेष द्रव्य नाहि सासि ॥ वल्कल वासि जटा धारि ॥ ९ ॥ सा
ये देखता श्रीमुख ॥ तीर्थी सिकता जाले सुख ॥ सापुढे द्रव्य तु
छ देख ॥ अलौलिक सुख श्रीरामें ॥ १० ॥ शरदा जये उन सा
उमा ॥ तेणे आश्रमाने ल श्रीरामा ॥ तोचि जाणे श्रीराम महिमा ॥
मूर्ख आह्मन कळेचि ॥ ११ ॥ तीर्थ ब्राह्मण लु लु बहुत ॥ व
ल्कल धारी रघुनाथ ॥ द्रव्य वाटि लहाराज सुत ॥ असे ल
गुप्त धन यासि ॥ १२ ॥ अति समर्थ रघुपति ॥ वनानवचेरि

ताहाति॥ धनवाटिल हातीर्थी॥ द्रव्यलोभाधिब्राह्मण॥ १३॥
 जेथवरि द्रव्यदाराभिमान॥ तेथवरि ग्लानगर्वगहन॥ त्यासि
 श्रीरामाचे महिमान॥ स्वप्रिदिं जाणलक्षेना॥ १४॥ लोभेहि
 श्रीरामाचे मुख॥ पाहालां आहासि जाले मुख॥ महिमाने
 णो आह्मी मुख॥ मुखदायक श्रीराम॥ १५॥ वाल्मिकापासि
 संपूर्ण॥ शानकांडाचे श्रवण॥ भरदाजे कैले आपण॥ ज
 लिसावधान अर्द्धने॥ १६॥ जालिया श्रवण निष्पति॥ श्रीराम
 देखे सर्वभूति॥ याला गिंयाचि श्रीरामीभक्ति॥ भावे रघुपति
 स्वाश्रमाने ला॥ १७॥ ऐसिया ब्राह्मणाच्या कथा॥ जाई कोन
 भरथासि जवळ॥ श्रीराम सर्वासि मुखदाता॥ मज जपा
 ग्यता मायेचि॥ १८॥ करुन वशिष्ठासि नमन॥ भरथु बोलि

3
लावचन॥ मरदाजे पूजिलार छुनंदन॥ साचे दरु शण आ
ह्मी घेवो॥ १९॥ वशिष्ठ ह्मणे धन्य बाणि॥ हें चिह्ने ते माझा मनि
॥ मरदाज ऋषि शिरोमणि॥ चालि जेत तें क्षणि सेटि सि॥ २०॥
कटकठे उनि गंगालिरी॥ मरधुव शिष्ठ ऋषेश्वरी॥ मरदाज
आश्रमाभीतरी॥ आले सड करि सटि सि॥ २१॥ मरदाजे उ
ठोनि आपण॥ वशिष्ठासि चालि लोटांगण॥ वशिष्ठे दिधले
आळिंगण॥ समाधान दोघासि॥ २२॥ इतर हि ऋषि जन॥
मरदाज वंदि आपण॥ मरधुव आपि शत्रुघ्न॥ चालि लोटां
गण मरदाजा॥ २३॥ मरदाजे सादोघासि॥ आळिंगिले ह
द यासि॥ स्वागत पुसोनियासि॥ काय त्यासि बोलतु॥ २४॥
श्लोक॥ मरदाजोक्ति॥ कच्चि न तपस्य रामस्य धार्मिकस्य क्ष

साधु संत ॥ हृणलिवना जाऊनि मरथ ॥ करिल श्रीरामाचा
 घात ॥ तही देहांत न के माझा ॥ ३५ ॥ मिका यव जाचा घडिलो ॥
 किं अपेशाचा बोविलो ॥ दुःख दुर्धरि जन्मलो ॥ निंदेचा निमि
 लो मेरु जैसा ॥ ३६ ॥ मितवें अपशाचे जायत न ॥ अपकी
 र्तिचे आधिष्ठान ॥ जळो मासे माले वदन ॥ देह बंध न छेद
 वेना ॥ ३७ ॥ श्रीराम देखी पावि मर म ॥ राज्य लोपि जलि अध
 म ॥ श्यापु दे उनि दुर्गम ॥ मज मम करिवेगी ॥ ३८ ॥ ऐसें ह
 णो नि मरथे आपण ॥ मर दा जाचे धरिलें चरण ॥ माझिया
 पापा पुरश्चरण ॥ श्यापु दारुण स्वामिचा ॥ ३९ ॥ ऐसें बोल
 लां जाले रुदन ॥ मरथु पडला मुळपिन ॥ देखोन मरथाचे
 प्रेम पूर्ण ॥ जाले स्फुंदन मर दाजा ॥ ४० ॥ सर्वांग जाले रोमां

चित॥ प्रेमे चळचळाकांपत॥ ह्मणे धन्य धन्य तुं सरथ॥ प्रेमा
हुत श्रीरामिं॥ ४१॥ उचलुनि दोहिं हातिं॥ आळिंगिला अति प्रि
ति॥ राम सत्काये पाई चिमाति॥ अहोराति मिं वंदि॥ ४२॥ श्रीरा
मि ज्याचि अनन्य प्रिति॥ श्रीरामि ज्याचि अनन्य सक्ति॥ श्रीरा
मि ज्याचि अनन्य गति॥ निज सांघालि तो माझा॥ ४३॥ श्रीराम
ज्याचे अनन्य सजन॥ साचे आत्मीय रं ध्यान॥ साचे आत्मीय
रं पूजन॥ साचे निजात्म ममाधान सत्य वचन हे माझे॥ ४४॥
सरथा सरदा जा प्रेम पूर्ण॥ दरवा न हरि खेले ऋषी गण॥ जय
जय करे केले गर्जन॥ सुख संपूर्ण वशिष्ठा॥ ४५॥ वशिष्ठ बोलि
ला आपण॥ सरथा राज्या म्या देता जाण॥ तेणे शिबो नि माझे च
रण॥ निवर्ण जाणवाईली॥ ४६॥ सांडुनि मार घुनाथा॥ रा

ज्याभिषेक होय जै सरथा ॥ तै म्यावधिली मातापिता ॥ सद्गुरु
घाता म्यां केले ॥ ४७ ॥ श्रीरामाचिराजधानि ॥ ते तवं मासीस
खीजननि ॥ ते जै भोगी अभिषेचनि ॥ तै मात्रागमनि मिंजालो
॥ ४८ ॥ ऐसी वाउ निया आण ॥ सरथु राज्याने घेचि जाण ॥ सी
घ्नकरा व्याव न प्रयाण ॥ ते हिकारण अवधारी ॥ ४९ ॥ सरथे जा
उ निरामा प्रति ॥ राज्य घाव गार घुमति ॥ अयोध्ये आणा व
यामा गुति ॥ ऐसिया प्रिति जातु से ॥ ५० ॥ आइ को न सरथाचे
निर्वाण ॥ सरदा जासि विस्मयो पूर्ण ॥ हरि खेनाचो नि आपण ॥
दिधले आळि गण सरथासि ॥ ५१ ॥ फुडति न मन फुडति आ
ळि गण ॥ फुडति सत्ये वंदि चरण ॥ सरदा जाचे प्रेम पूर्ण ॥
आपणा आपण विसरला ॥ ५२ ॥ वाल्मीक गुरुचि आज्ञा

पूष्ण॥ मगवद्भक्ता ध्यावेँ आळिं गण॥ तैणे शरीर अति पावन॥
समाधान जीव शिवा॥ ५३॥ ऐसिं ऐसिया अनन्य प्रिति॥ मर
थ पूजनि वाढली शक्ति॥ वशिष्ठ पुजा वा ब्रह्म मूर्त्ति॥ उल्हा
सु चित्ति मर दाजा॥ ५४॥ वशिष्ठ के वळ ब्रह्म पूष्ण॥ परम भाग्ये
त्याचें आगमन॥ मर थुरा ममत्क अनन्य॥ कर पूजन यथो
क्त॥ ५५॥ केले वशिष्ठा सित मन॥ आजि घ्यावेँ मासे पूजन॥
मासे आश्रमि निज मो जन॥ ऋषी जन समयोगे॥ ५६॥ वशि
ष्ठा सवेँ ऋषि गण॥ आले असलिकोण कोण॥ ज्याचें करितां
नाम स्मरण॥ पुरश्चरण महा दाषा॥ ५७॥ कश्यप कासायन वा
मदेवो॥ जाबालि मुद्गल मार्कंडेयो॥ गौतम ऋषी महानुभावो॥
ऋषी स मुदावो निमंत्रिला॥ ५८॥ मगबोलिला मर था प्रति॥

भोजनायावे तु ह्री समस्ती ॥ आह्नी दोषं ये उ नि ऋ षी पं गति ॥
 चाडबहुतितु जंकाये ॥ ५१ ॥ परथा तु सें जितु कें कटक ॥ अ
 श्व गज अवघें राम सेवक ॥ ते मज पूज्य अवश्यक ॥ ये के ये क
 आणावे ॥ ५० ॥ समग्र सैन्य उतरावयासि ॥ मासे आश्रमि अ
 वकाशु सासि ॥ प्रेमे आशा पिपर यासि ॥ अति उल्हासि पर
 दाज ॥ ५१ ॥ कराव्या ऋषि राज प्रजनी ॥ आणा विकाम धेनु मा
 गोनि ॥ होई लजमदग्नि निवाणि ॥ राजे देखोनि अति कापिति ॥
 ५२ ॥ श्लोक ॥ परदाजोक्ति ॥ समाधि मवलंब्या य परथस्य तु
 पूजनः ॥ वशिष्ठ प्रमुखा विप्राः संप्राप्तो मे दयया श्रमं ॥ ५३ ॥ पर
 मं यत्नमासाद्य दिव्य ज्ञानान्वितो मुनि ॥ अति सार्थे परदाजो
 स र्ग भोगांच आनयत् ॥ ५४ ॥ टीका ॥ परदाज महामुनि ॥

बै सोनिया अनुष्ठानि ॥ स्वर्ग आणिल आकर्षुनि ॥ पुजेला
गुनि आश्रमा ॥ ६७ ॥ घरे च्लारे पडिशाळा ॥ अश्वशाळा गज
शाळा ॥ जनबै सावया विश्रामशाळा ॥ अतिविशाळा विचित्रा
॥ ६४ ॥ चैत्रवन नंदनवन ॥ तेणे आणिले आनंदवन ॥ तेणे
आश्रम शोभायमान ॥ राजे ऋषी जनविस्मित ॥ ६५ ॥ घन
कुल्या मधुकुल्या ॥ अंबरसेवा पिकरल्या ॥ यि सूरसे नदि
वाहो लागल्या ॥ सरिता भरल्या दधिदुधे ॥ ६६ ॥ नाना परि
च्या शिखरणि ॥ तेणे भरल्या गोखरणि ॥ शर्कराचे पर्वत ध
रणि ॥ फळ श्रेणि खादिष्ट ॥ ६७ ॥ संतान कल्पद्रुम मांदार ॥
पारिजातादि विचित्रहार ॥ पुजावया ऋषी राजकुमर ॥ सुम
नसंभार सुवास ॥ ६८ ॥ उगाळुनिया शुद्धचंदन ॥ भरिले
कनकाचे राजण ॥ पडरसे सिदिव्यान्त ॥ नाना पक्कान प

६४
 र वडि ॥ ६९ ॥ ऐसिंदिव्यान्ने सुवर्णताटि ॥ नानारसिपरिलीवा
 टी ॥ परमानंदे पडे मिठि ॥ शाकागोमटिलोणचि ॥ ७० ॥ वाईमं
 ईअतिनिर्मळ ॥ सुवासितसीतळ जळ ॥ सेवितोचि पै तळाळ ॥
 सबाह्य सकळ निवताति ॥ ७१ ॥ दिव्यांगनाअतिसुंदरि ॥ व्यंज
 नचेउनियाकरि ॥ विजिताति दोळे करि ॥ सांसि जेवु नारीभा
 ळिजे ॥ ७२ ॥ पाहातां सांग्यालोडकडे ॥ जेवण अंतरले पुढें ॥
 जेवणार जालें वेडे ॥ अंगनाकडे पाहातांचि ॥ ७३ ॥ साच्यामु
 ण्याचि पाहातां वास ॥ देखताह जभाव विलास ॥ हातिचें हातिरा
 हिलें ग्रास ॥ जाला स्पश्याय साच्या ॥ ७४ ॥ जेवण अंतरले पु
 ढें ॥ सचील स्नान करणे पडे ॥ सकाम वळले रोकडे ॥ अति
 चड फडे चरफडिति ॥ ७५ ॥ श्रीरामाचे निजभक्त ॥ अंगनामु
 खी नव्हति आसक्त ॥ ग्रासो ग्रासि राम स्मरत ॥ जाहाले तप्त

स्नानंदे॥७५॥ श्लोक॥ कवळे कवळे गोविंदं स्मरन्मुक्ता लुयो
नरः॥ तत्र भोक्ता हरिः साक्षात्समुक्तो नात्र संशयः॥६॥ टीका॥
ग्रामो ग्रामिनामस्मरत॥ ते भो जनि भोक्ता श्रीरघुनाथ॥ जे
वणार तो नित्य मुक्त॥ श्रुति संमत शास्त्रार्थ॥७७॥ ऐसिंह
भजनाय स्थिति॥ सकाम निष्काम प्रयुक्ति॥ जे जे रसि ज्या
जासुक्ति॥ ते ते सेवितो रसु॥७८॥ वशिष्टा टिपरवडि
चोख॥ ते सेवितो टसेवितो रसु॥ उचनी चनाहि देख॥ जे वि
लेकटक समतृप्ति॥७९॥ नल गे मागणे नाहि वाढणे॥ नाई
निसरो नेणति जने॥ जे जे जावडी ज्याकारणे॥ तेणे सेव
णे ते गोडि॥८०॥ जश्व गजन खाति तृण॥ त्यासि वो गरिले मि
ष्टान्न॥ कोरडे न पाजि तिजीवन॥ करिति क्षीर पान स्वादिष्ट
८१॥ शुभाहार पत्नी तेथ॥ तृष्णा तृशे सि जाहाली तृप्त॥ तृ

७४
 प्रजालेंकटकसमस्त॥ कोण्डिअतसअसेना॥ ८१॥ चाटेपा
 टे उदमिलोक॥ नाणेवेकारे सकळिक॥ रजकआदिकरु
 निचर्मक॥ येकयेकनिसतुप्त॥ ८२॥ वशिष्ठसरथआणिश
 त्रुघ्न॥ ऋषीकेलेंशुद्धात्मन॥ सखावैसलिप्रसन्नवदन॥ सु
 खसंपूर्णसिर्वासि॥ ८३॥ टिलेमाळागंधाक्षता॥ विडेदिधले
 समस्ता॥ पूजितांश्रीरामाच्यामक्का॥ उल्हासतासरदाजा
 ॥ ८४॥ वनश्रीमधमघिनमजदर॥ परागउधळतसफुर॥
 सामगायनअतिमधुर॥ तैलेंभ्रमररुणशुणिलि॥ ८५॥ को
 ळिकावेदवादेकुंजति॥ वेदांतपारापतेछुमलि॥ तांडवनान्ये
 उमापति॥ तैलेंनाचतिमयुरे॥ ८६॥ ब्रह्मज्ञानाच्यानिजयु
 त्ति॥ फळाशासांडुनिशुक्कनालति॥ पिंगळात्यासिसंवादति॥

संतोषति शारिका ॥ ८८ ॥ निवेक द्राक्षि चैपै घंड ॥ देखतां डोळ्याचे
पुरे कोड ॥ सकळा गोडियाते गोड ॥ सुखसुरवाड से विलि
या ॥ ८९ ॥ हाहा हू हू गंधर्व द्रोही ॥ मधुर स्वर गाति गाणि ॥
रंभा उर्वसी विलासिनी ॥ रंजिनाचणि नाचति ॥ ९० ॥ प्रका
शुनलोपे सूर्यापुढे ॥ ऐसें रत्न दीप चोखडे ॥ उजळिले वाडे
कोडे ॥ चहुंकडे लखलखि ॥ ९१ ॥ ज्यादीपामाजि जळ ज
ळ ॥ फुटांकाजळि मायाकाजळ ॥ ते मालहू उनि सकळा ॥ चि
द्रलाचे प्रबळ उजळिले दीप ॥ ९२ ॥ प्रतिपुरुषि तिन्नवोवरी ॥
रत्नमंचक सामासारी ॥ पुरुषाप्रति पांच नारी ॥ सेवेवरि
तिष्ठति ॥ ९३ ॥ ये किं करिति चरणक्षालण ॥ ये किं ते चर
णसंगान ॥ ये किं चंदन ये किं व्यंजन ॥ विडिमाजाण ये

किदेति॥८४॥अपसरापुरुषासिबोलति॥आत्मीनयोऽन्य
 योध्येप्रति॥वनाआत्मीनयोनिश्चिति॥जाउनिमागुतिस्व
 र्गसि॥८५॥परदाजाचेध्यानाशेन॥आमयेयेथआग
 मन॥दिवसउगवतांविजाणा॥स्वर्गगमनआत्मासि॥८६॥
 जवळिअसतांअपसरासि॥श्रीरामभक्तउदासतांसि॥
 भूतिदेखतांभगवंतासि॥स्त्रीपुरुषासिअपावो॥८७॥
 मुळिआत्माआत्मीनाहि॥तयेंस्त्रीपुरुषनिध्यापाहि॥स्त्री
 पुरुषभासभासेदेही॥तेदेहबुद्धिनाहिरिमक्तां॥८८॥
 विषयीपुरुषसहीतनारी॥स्वर्गभोगितिघरोघरि॥पर
 दाजेऐसियापरि॥पूजाकरिपरधान्य॥८९॥कोण्हीना
 हीमळिनवास॥कोण्हीनाहीमळीनकेश॥कोण्हीनाही

मलिनभास ॥ स्वर्गउल्हाससर्वसि ॥ १०० ॥ अश्वगाजगा
वस्वरधुष्टर ॥ मिष्टान्नमसितितृणचर ॥ जळप्राशनी
प्राशिति क्षीर ॥ केलेविचित्रभरदाजे ॥ ११ ॥ वाल्मिकरामा
यणात ॥ स्वर्गभोगलिहिले बहुत ॥ तिलुक्कानाहिवाढवि
लाग्रंथ ॥ संकळितार्थबोलिले ॥ १२ ॥ भरदाजाचेपरम
शान ॥ स्वर्गहिंक्षणेकधर्मनिध्यान ॥ स्वर्गभोगआक
र्षुन ॥ केलेपूजनसमस्त ॥ १३ ॥ सर्वोरेंकसमसमान ॥ भ
रदाजेकेलेपूजन ॥ आश्रयकिरितिसकळेजन ॥ भर
थशत्रुघ्नविस्मित ॥ १४ ॥ स्वर्गिकेवळअमृतपान ॥ देवासि
स्वर्गिनमिलेअन्न ॥ अमृतेसहितमिष्टान्न ॥ दिधलेभो
जनभरदाजे ॥ १५ ॥ नाहिआणिलीकामधेन ॥ नाहिने

चिलें संचित धन ॥ स्वर्ग जाणि लाजा कर्षुन ॥ क्षणा धध्या
 न धरुनि ॥ ६ ॥ ऐ सें ऋषि वर्ण बोलति ॥ मरथ शत्रु घ्न चकी
 त पिति ॥ संवाद करिता सरली राति ॥ उदय प्राप्ति हो जाळी
 ॥ ७ ॥ मरथ पुसे मरदा जाति ॥ स्वामिने आशा घावि जाहा
 सि ॥ जाई न श्रीराम सेटे सी ॥ सणै निपायासि लागला ॥ ८ ॥
 मरदा जे जल्हाद युक्त ॥ प्रितिने जालिंगिला मरथ ॥ चि
 त्त कुटि श्रीरघु नाथ ॥ लज निश्चित सेटे ल ॥ ९ ॥ आइ को
 न मरदा जाणि गोवि ॥ मरथें बांधिली शकुण गावि ॥ चर
 ण वंदिलें ललाटि ॥ पाठि थापटि मरदा जु ॥ १० ॥ मरदा जे
 ये उनि आपण ॥ वशिष्ठादि ऋषि गण ॥ त्यासि घातिलें
 लोटंगण ॥ वंदिलें चरण वशिष्ठाचे ॥ ११ ॥ वशिष्ठाचे निज

१०

१०

चरण॥ स्वर्गसिबोळगेपाकशासन॥ तु सेंनिचरणप्रभावे
जाण॥ केले पूजनपरथाये॥ १२॥ वशिष्ठह्मणेपरदाजासि॥
सकळ सिद्धिनिगम्यापासि॥ तेणेनिगर्वेतुं नांदसि॥ बंध
सर्वसीलिहिलोकि॥ १३॥ अनुमोडुनिपरदाजासि॥ ऋ
षीनिघालेपुसोनियासि॥ परधेंरथिं बैसउनियासि॥ नि
जसैन्यासि स जकेले॥ १४॥ सिबिकेबैसउनिजननि॥ १०
रथिं बैसलेबंधुदेही॥ लागलीवाजांचाचिध्वनि॥ गड
गर्जननिघाले॥ १५॥ उतरानियायमुनातिर॥ टाकिल्लाचि
त्रकुटगिरिवर॥ अवघिकेलाजयजयकार॥ हरुषेनिर्भ
रश्रीरामे॥ १६॥ देखोनचित्रकुटपर्वत॥ परथजानंदेनाच
त॥ जाह्नासिपेटेलरघुनाथ॥ उल्हासयुक्तशत्रुघ्न॥ १७

१०८
परथाश्रीरामादरुशाण॥ ते सुखबोलो शर्के लकोण॥ येका
जनार्दनाशरण॥ जिउप्राणये रयेरा॥ १८॥ परथाश्रीरामे सि
मेदि॥ हरिखेबो संडे लसुष्टि॥ ते सुखनो बोले गोवि॥
पडे मिठि परब्रह्मी॥ १९॥ ॥ इति श्रीपावार्थरामायणे अ
योध्याकांडे एकांकार टीकासंग्रहः समाप्तः ॥ १९॥ श्लोक ६ बोध्या १९॥
परथपूजनं नाम त्रयोदशोऽङ्कः ॥ १९॥

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com